

newsletter

● november 2023

Informačný bulletin pre zamestnancov
v systéme výchovného poradenstva
a prevencie

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

OBSAH č. 11/23

Úvodník	3
Dávame do pozornosti	3
Program konferencie 3xKaM je tu! Možnosť registrácie je stále otvorená	3
Zverejňujeme odborné materiály - Deti s úzkostnými prejavmi v MŠ/ZŠ	4
Pozrite si záznamy z prednášok konferencie Dieťa v ohrození 2023	4
45. výročie výcvikových programov SUR	4
Naše kolegyně navštívili už XX. Ročník Konferencie primárnej prevencie rizikového správania	5
Pozrite si zozrihy z našich webinárov	6
Multidisciplinárna spolupráca v téme radikalizácie a extrémizmu so zameraním na prácu s mládežou	6
Príklady dobrej praxe - začlenenie dieťaťa so zdravotným znevýhodnením do školského systému. Rodič ako partner multidisciplinárneho tímu	7
Raná starostlivosť	7
Výpoveď dieťaťa predškolského a mladšieho školského veku pred štátnymi orgánmi	8
Nahliadnite do úseku nášho výskumu...	8
Skúsenosti s nenávisťnými prejavmi na internete a ich vzťah s agresivitou a zámerom k aktivizmu a radikalizmu	8
Vypočujte si podcasty „Nahlas o deťoch“	11
Dieťa s poruchou sluchu 2. časť	11
Osamelí aktéri v extrémizme	12
Sebaobrana detí	12
Halloween a sviatok všetkých svätých - ako to vysvetliť deťom?	12
Zaujalo nás...	13
Mechanizmus prevencie radikalizácie mladých ľudí na lokálnej úrovni a Príručka (DE)radical	13
Prevencia proti dezinformáciám o zdraví, v podobe vzdelávacej hry Bunky v akcii	13
Knižné novinky	14
Terminologický a výkladový slovník šikany	14
Sociálny pedagóg v školách a školských zariadeniach, 2. vydanie	14

Milí čitatelia,

ak vás zaujal program našej konferencie 3xKaM, stále máte možnosť registrovať sa na toto odborné podujatie, ktoré ponúkne viac ako 40 tém z oblastí: prevencia sociálno-patologických javov, výzvy a príležitosti v špeciálnych výchovných zariadeniach, duševné zdravie v univerzitnom prostredí a inovácie pre lepšie vzdelávanie. Ponúkame vám zoznamy z našich webinárov, ktoré sa venovali témam: „Multidisciplinárna spolupráca v téme radikalizácie a extrémizmu so zameraním na prácu s mládežou“, „Príklady dobrej praxe - začlenenie dieťaťa so zdravotným znevýhodnením do školského systému. Rodič ako partner multidisciplinárneho tímu“, „Raná starostlivosť“, „Výpoveď dieťaťa predškolského a mladšieho školského veku pred štátnymi orgánmi“. Zverejnili sme odborné materiály informujúce o prejavoch úzkosti u detí v materskej a základnej škole, vrátane odporúčaní, ako s takýmito deťmi pracovať. Pozrieť si môžete i všetky prednášky, ktoré odzneli na 30. ročníku našej konferencie Dieťa v ohrození, ktorá sa konala na jar tohto roka a jej témou bola „Prevencia ako nástroj podpory“. Konferencia ponúkla viac ako 40 prednášok, 7 workshopov a príhovory vzácnych hostí. Prečítať si môžete príspevok mapujúci skúsenosti žiakov/čok základných a stredných škôl s nenávisným obsahom na internete a ich vzájomné vzťahy s mierou agresivity a zámerom k aktivistickému alebo radikálnemu správaniu, ktorý nám ponúkli kolegovia z úseku výskumu a metodických činností. Naše kolegyne, ktoré ako aktívne účastníčky navštívili XX. ročník Konferencie primárnej prevencie rizikového správania, sa s nami podelili o svoje dojmy z tohto odborného podujatia. V našich podcastoch „Nahlas o deťoch“ sme sa rozprávali o téme detskej sebaobrany, o deťoch s poruchou sluchu, aj o osamelých aktéroch v extrémizme. V závere spomenieme novinky z pultov kníhkupectiev.

Príjemné čítanie.

Dávame do pozornosti

**Program konferencie 3xKaM je tu!
Možnosť registrácie je stále otvorená**

**KaM
KaM
KaM X**

Dlhoočakávaný [program 4. ročníka online študentskej konferencie 3xKaM je zverejnený](#) a prihlasovanie na podujatie stále pokračuje. Čaká vás viac ako 40 tém z oblastí: prevencia sociálno-patologických javov, výzvy a príležitosti v špeciálnych výchovných zariadeniach, duševné zdravie v univerzitnom prostredí a inovácie pre lepšie vzdelávanie.

Tešiť sa môžete aj na panelovú diskusiu o výnimočnej aplikácii SANITY, ktorá bola navrhnutá na podporu duševného zdravia pre mladých ľudí, s cieľom pomôcť zlepšiť duševnú pohodu a zmierniť stavy úzkosti. O tom, ako sa darilo preniesť poradenské a terapeutické prístupy, ktoré sa zvyčajne realizujú v osobnom vzťahu terapeuta a klienta, do virtuálnej podoby, budú diskutovať panelisti z pohľadu psychologického poradenstva a terapie a z pohľadu programovania a tvorby digitálneho dizajnu.

Tešíme sa na vás **23. a 24. novembra 2023.**
Nepremeškajte príležitosť zaregistrovať sa [TU](#).

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Zverejňujeme odborné materiály - Deti s úzkostnými prejavmi v MŠ/ZŠ

Odborné materiály prinášajú informácie o prejavoch úzkosti u detí v materskej a základnej škole, vplyvov úzkosti na celkový rozvoj dieťaťa a učenie a ponúkajú odporúčania, ako pracovať s deťmi s úzkostnými prejavmi v materskej aj základnej škole.

- [Deti s úzkostnými prejavmi v MŠ](#)
- [Deti s úzkostnými prejavmi v ZŠ](#)

Pozrite si záznamy z prednášok konferencie Dieťa v ohrození 2023

Na jar 2023 sme úspešne absolvovali výnimočný 30. ročník konferencie Dieťa v ohrození na tému „Prevencia ako nástroj podpory“. Konferencia ponúkla viac ako 40 prednášok, 7 workshopov a príhovory vzácných hostí. O dôležitosti prevencie, aktuálnych výzvach detí a mládeže na Slovensku a inšpiratívnych nástrojoch sa od 64 lektorov a lektoriek dozvedalo takmer 200 účastníkov a účastníčok nielen zo systému poradenstva a prevencie, ale aj mnohých ďalších rezortov.

Záznam z prednášok si môžete **pozrieť TU**.

45. výročie výcvikových programov SUR

Pri príležitosti 45. výročia výcvikov SUR sa 13.-15.10.2023 uskutočnilo stretnutie ich účastníkov, organizátorov, asistentov a lektorov. Na vzájomné komunitné stretnutie boli pozvaní lektori a absolventi všetkých výcvikových komunit, ktoré sa uskutočnili v rozmedzí rokov 1978 až 2023.

Komunitu komunit zahájila jedna z vedúcich osobností výcvikov SUR, doc. PhDr. Ján Kožnar, CSc., príhovorom a predstavením jednotlivých lektorov, minulých aj súčasných. Účastníkom stretnutia sa prihovorili aj Mgr. Janette Motlová, PhDr. Alena Kopányiová, PhD. a PhDr. Eva Smiková, PhD. z Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP), ktoré predstavili súčasné aktivity, projekty a smerovanie inštitúcie. Uvedené boli aj východiská a história výcvikových komunit SUR v priebehu jednotlivých rokov a uplatnenie metód skupinovej psychoterapie mimo zdravotníctva. Následne členovia

jednotlivých výcvikových komunit porozprávali stručné informácie o priebehu svojich výcvikov, zdieľali svoje fotografie, zážitky, spomienky a reflexie. Jednotlivé výcviky prebiehali v tradícii výcvikového a vzdelávacieho systému, v dynamicky orientovanej psychoterapii SUR, ktorý založili doc. MUDr. Jaroslav Skála, PhDr. Eduard Urban a MUDr. Jaromír Rubeš v šesťdesiatych rokoch minulého storočia. Od roku 1978 začali byť výcviky realizované v rámci odborných aktivít Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie, ako aj ministerstiev školstva Slovenskej a Českej republiky, vďaka iniciatíve a vkladu zakladateľov PhDr. Jany Štúrovej, doc. PhDr. Jána Kožnara, doc. MUDr. Jaroslava Skálu, doc. PhDr. Stanislava Kratochvíla a vtedajšieho riaditeľa Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie PhDr. Michala Pavlovkina. Výcviky sú známe svojou silnou česko-slovenskou tradíciou, pričom absolventi sú vedení k práci so skupinami formou komunitných stretnutí, popri dodržiavaní pres-

ného režimu. Mnoho absolventov využíva nadobudnuté znalosti a zručnosti pri práci so skupinami v špeciálnych výchovných zariadeniach alebo aj centrách poradenstva a prevencie. Mnoho absolventov využíva nadobudnuté znalosti a zručnosti pri práci so skupinami v špeciálnych výchovných zariadeniach

alebo aj centrách poradenstva a prevencie.

Pracovné stretnutie bolo okrem dovzdávania bohatej odbornej praxe pre všetkých zúčastnených aj silným emocionálnym zážitkom a výnimočným stretnutím ľudí na spoločnej „suráckej“ vlne.

Naše kolegyně navštívili už XX. ročník Konferencie primární prevence rizikového správania

V dňoch 16. 10. – 17. 10. 2023 sa v Prahe v priestoroch Magistrátu hlavného mesta uskutočnil XX. ročník Konferencie primární prevence rizikového správania s ústrednou témou „Perspektívy a mílniky rozvoja národního systému školské prevence rizikového správania, piliere národního systému prevence rizikového správania dětí a mládeže v praxi“. Úvodné slová konferencie predniesli J. Bartošek miestopredseda PSP ČR, zástupca ministerstva školstva, mládeže a telovýchovy ČR a hejtmanka Stredočeského kraja P. Pecková. M. Miovský, predseda programového výboru konferencie a člen stálej pracovnej skupiny pre prevenciu ISSUP sprevádzal dopoludňajším programom prvého dňa konferencie v hlavnej sále.

M. Miovský sa ujal slova a zhrnul základné etapy národního systému kvality a politiky školské prevencie

rizikového správania v ČR od r. 1999 do súčasnosti. V ČR už v r. 2000 vznikla prvá verzia štandardov kvality školskej prevencie a bola aj oficiálne vydaná MŠMT. Tento model prešiel niekoľkými evaluáciami a vylepšeniami, skladá sa zo štandardov kvality a certifikačného procesu, systému evidencie preventívnej práce v školách - SEPA, štandardov kvality vo vzdelávaní v prevencii, resp. pokusu o kompetenčný model a jeho implementáciu v praxi. Celý uvedený proces má zahraničné paralely a v rámci prebiehajúceho projektu FENIS-EU sa ukazuje, že viacero krajín prechádza profesionalizáciou prevencie. Na Slovensku sa máme čím inšpirovať, aj začať urýchlene pracovať na podobnom systéme.

Ďalšie hlavné príspevky T. Jandáča, E. Habiňákovéj sa venovali fungovaniu bezplatnej platformy iPREV, ktorá bola spustená minulý rok a jej kľúčovým pilierom je aplikácia komunitného modelu preventívnej práce. V bloku venovanom Duševnému zdraviu T. Reháková a kol. predniesli príspevok „Závislosti na pornografii u českých adolescentov“, T. Babilonová a J. Suchá nás oboznámili s platformou onlyFANS a s rizikami jej používania mladými ľuďmi. T. Merhoutová a kol. sa zaoberali body imagom vo vzťahu k jedlu u rodičov a ich dcér. Zaujímavým bol príspevok Š. Komrska, J. Suhej a V. Pauša s názvom „Depresivita a resiliencia českých adolescentov vo vzťahu k závislosti na digitálnych hrách“.

Predstavené boli rôzne preventívne programy, napr. „Dobronauti“, „Dej si taky“, „Linkin Sphere - program kyberprevencie s peer efektom“, „Coperisk“, „Co dělat, když...“, „Nej třída“, „projekt EKAP2 – kyberšikana, bezpečné chování na internetu“. Na workshope projektívnych obrázkových nástrojov Iana Longa sme nadviazali kooperáciu s českými kolegami a budeme spolupracovať na prenose autor-

ských práv na tieto nástroje aj na Slovensko.

Nás ako reprezentantov výskumnej inštitúcie zaujali príspevky týkajúce sa výskumného uchopenia rizikového správania detí a adolescentov. Výskumné tímy pod vedením M. Dolejša realizovali zaujímavé sledovanie českých adolescentov v rámci ich pohybovania

sa v kyberpriestore, z výsledkov vyplýva, že napr. podnety s pornografickým obsahom sleduje 18,86 percent adolescentov a 55,73 percent adolescentov už obdržalo fotku nahého človeka. Analyzovali sa aj osobnostné črty českých a slovenských adolescentov v súvislosti s používaním kyberpriestoru. P. Kamarádová prezentovala výsledky štúdie Global Youth Tobacco Survey (GYTS) 2022, M. Skývová a J. Lavičková výsledky Národného výskumu užívania tabaku a alkoholu v ČR (NAUTA).

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie reprezentovali i A. Kopányiová, E. Smiková, Z. Vojtová, ktoré v posterovej sekcii predstavili Piliere prevencie rizikového správania v systéme školstva na Slovensku. Príspevok pojednával o fungovaní poradenského systému na Slovensku v oblasti prevencie rizikového správania z pohľadu 3 pilierov: 1) Štandardy, 2) Odborné postupy a 3) Na dôkazoch postavené intervencie. Predstavili procesné a obsahové štandardy prevencie, ako aj odborné postupy. Dotkli sa rizík a príležitostí implementácie na dôkazoch postavených intervencií.

Pozrite si zozrihy z našich webinárov

Multidisciplinárna spolupráca v téme radikalizácie a extrémizmu so zameraním na prácu s mládežou

Odborníci z praxe si vďaka webináru osvoja teoretické základy o témach radikalizácie a extrémizmu a odnesú si poznatky o aktuálnych prístupoch k prevencii radikalizácie mládeže z pohľadu psychológie a sociálnej práce. Dôraz je kladený aj na príčiny radikalizácie a na účinné preventívne prístupy v prostredí školy, s presahom do blízkeho sociálneho prostredia žiaka/klienta.

Ak ste sa webinára nemohli zúčastniť, môžete si ho **pozrieť [TU](#)**.

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Príklady dobrej praxe - začlenenie dieťaťa so zdravotným znevýhodnením do školského systému. Rodič ako partner multidisciplinárneho tímu

Rozhovor na odbornú tému podporí aktérov starostlivosti o dieťa a rodinu v multidisciplinárnej spolupráci, ktorá zohľadňuje významnú rolu rodiča pri akceptovaní potrieb dieťaťa/žiaka v školskom prostredí. Lektori poskytnú dobré typy, skúsenosti a nástroje z projektu ALKA, ktorý funguje pri CVI Košice.

Ak ste sa nemohli zúčastniť, môžete si rozhovor **pozrieť [TU](#)**.

Raná starostlivosť

Lektorky - psychologičky a špeciálna pedagogička poradenských centier a skúsená koučka a mentorka sa v rozhovore venujú problematike ranej starostlivosti z rôznych pohľadov. Upriamujú pozornosť na dôležitosť multidisciplinárnej spolupráce tímu v poradenskom centre pri poskytovaní starostlivosti deťom do 7 rokov. Poskytnú pohľad na možnosti spolupráce v zmysle nadrezortnej starostlivosti, kedy a prečo zapojiť službu včasnej intervencie, odborníkov z rezortu zdravotníctva. Priblížia možnosti tranzície detí so zdravotným znevýhodnením, či rizikovým vývinom do predškolského zariadenia i to, ako nastaviť ciele do IVP. Zamerajú sa aj na ťažkosti vo výchove detí v ranom veku a podporu vzťahu a otvorenej komunikácie medzi rodičom a dieťaťom.

Ak ste sa nemohli zúčastniť, môžete si webinár **pozrieť [TU](#)**.

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Výpoveď dieťaťa predškolského a mladšieho školského veku pred štátnymi orgánmi

Webinár poskytne profesionálom, ktorí prichádzajú vo svojej práci do styku s maloletými deťmi, odborné informácie týkajúce sa vývinových zákonitostí psychického, emocionálneho a sociálneho vývinu detí najmä predškolského a mladšieho školského veku. V rámci špecifik vývinu detí budú poskytnuté informácie, aké sú zásady verbálnej a neverbálnej komunikácie s deťmi, ako pristupovať k deťom s poruchami vo vývine, so zníženým intelektom a so špeciálnymi potrebami tak, aby výpoveď dieťaťa bola získaná objektívnym a veku primeraným spôsobom.

Zostrih z webinára
si môžete
pozrieť [TU](#).

Nahliadnite do úseku nášho výskumu...

Skúsenosti s nenávisťnými prejavmi na internetze a ich vzťah s agresivitou a zámerom k aktivizmu a radikalizmu

(Jarmila Zsírosová - Robert Tomšik)

Výskumníci/čky z úseku výskumu a metodických činností v rámci výskumnej úlohy „Psychosociálny obraz detí a mládeže v oblasti duševného zdravia, drogovej prevencie, šikany/kyberšikany a prevencie radikalizmu“, mapovali skúsenosti žiakov/čok základných a stredných škôl s nenávisťným obsahom na internetze (napr. nenávisťné príspevky, videá, meme, komentáre, súkromné správy a pod.) a ich vzájomné vzťahy s mierou agresivity a zámerom k aktivistickému alebo radikálnemu správaniu.

Internet so sebou priniesol mnoho príležitostí, napr. rozširovať si vedomosti, získavať informácie, nadviazať vzťahy s podobne zmýšľajúcimi ľuďmi, či zažiť pocit spolupatričnosti (Thorleifsson & Düker, 2021). Rozvoj sociálnych sietí umožnil jednotlivcom vyjadriť svoje postoje a názory, čím však zároveň vznikol priestor pre nové for-

my hrozieb a rizík v podobe šírenia nenávisťných prejavov, ktoré majú potenciál prerásť do násilia v reálnom svete (Hawdon, Oksanen & Räsänen, 2015). Online nenávisťné prejavy sú charakterizované ako násilné, agresívne a urážlivé nenávisťné prejavy vyjadrené na internetze prostredníctvom informačno-komunikačných technológií v rôznych podobách textového alebo audiovizuálneho obsahu. Ide o všetky formy prejavov, ktoré šíria, podnecujú, podporujú a ospravedlňujú nenávisť, diskrimináciu, rasizmus, xenofóbiu, či iné formy neznášanlivosti namierené voči jednotlivcom a skupinám z dôvodu ich rasy, etnického pôvodu, národnosti, náboženského a politického presvedčenia, rodu, sexuálnej orientácie a i. (Castaño-Pulgarín et. al., 2021). Online nenávisť má negatívne dopady na dotknuté skupiny i na jednotlivcov, ktorí s ňou prichádzajú do kontaktu. Vplyv nenávisťných prejavov však nepôsobí na všetkých rovnako, závisí od konkrétneho jednotlivca, obsahu, miesta a okolností. Nenávisťné prejavy môžu prijímateľov/ky zraniť priamo, bezprostredne po zhladnutí takéhoto obsahu, alebo ne-

priamo, oneskorene, prostredníctvom motivovania ďalších aktérov šíriť nenávistné prejavy ďalej (Chetty & Alathu, 2018). Výskumy poukazujú na to, že kontakt s takýmto materiálom koreluje napr. so zníženou úrovňou sociálnej dôvery, výkyvmi nálad a hnevom, zvýšenou úzkosťou a depresivitou, v niektorých prípadoch aj s násilím (Hawdon, Oksanen & Räsänen, 2015). Opakované vystavovanie sa nenávistnému obsahu môže viesť k utvrdzovaniu nenávistných postojov, či k bagatelizácii násilia a prehlbovaniu vzťahov s radikálnymi online komunitami (Costello et. al., 2018; Machackova et al., 2020). Uzatvorené online skupiny sú obzvlášť nebezpečné, nakoľko v nich často úplne absentujú iné pohľady či kontranarátivy, čo bráni kontaktu s rozmanitosťou a rozvíjaniu kritického myslenia (Couto & Modesto, 2020). Takáto skupinová izolácia prispieva k normalizácii a prehlbovaniu násilných a nenávistných presvedčení, čo u niektorých jednotlivcov môže zvýšiť ochotu spáchať násilný čin aj v reálnom svete (Thorleifsson & Düker, 2021). Samotné agresívne správanie je však moderované vnútornými charakteristikami jednotlivca, ako napr. mierou agresivity (Shortland et. al., 2017).

Pre pochopenie agresívneho správania, akým sú aj nenávistné prejavy, sa v rôznych kontextoch často používa Model všeobecnej agresie (angl. General Aggression Model – GAM), ktorý predstavuje komplexný a integrujúci rámec zaoberajúci sa úlohou sociálnych, kognitívnych, osobnostných, vývinových a biologických faktorov vplyvujúcich na agresiu (Bushman & Anderson, 2020). GAM predpokladá, že individuálne vlastnosti a minulé skúsenosti jednotlivca moderujú vplyv násilných podnetov na jeho správanie, či prežívanie. Násilný materiál teda nepôsobí na všetkých rovnako, avšak jeho vplyv môže byť zosilnený u jednotlivcov s vnútornou predispozíciou k agre-

sívnemu konaniu. Na základe uvedeného je teda možné domnievať, že na jednotlivcov s vyššou mierou agresivity budú nenávistné prejavy na internete pôsobiť intenzívnejšie a budú mať väčší dopad na ich správanie (Shortland et al., 2017). Je známe, že značná časť procesu radikalizácie mladých ľudí prebieha v online priestore, preto je prospešné hľadať prepojenia medzi skúsenosťami s nenávistným obsahom na internete a politickou mobilizáciou v reálnom svete. Vplyv radikálnych hnutí, ktoré sa začali mobilizovať na platformách sociálnych sietí a iných online médií, sa vo výraznejšej miere stáva viditeľným aj v offline svete, či už na pouličných protestoch, alebo na rastúcom počte násilných extrémistických útokov (Schernbeck & Scheuble, 2021). Politická mobilizácia sa definuje ako rastúci extrém v názoroch, pocitoch a činoch pre podporenie vnútrogrupinových cieľov v situáciách vnímaného medziskupinového konfliktu. Ide o mobilizáciu presvedčení, ktorá je dôležitou súčasťou zvyšovania podpory pre konflikty, a mobilizáciu akcie, ktorá je významná pre skúmanie pripravenosti na politickú akciu (McCauley & Moskalenko, 2008). Legálne a nenásilné činnosti predstavujú aktivizmus, ktorý je definovaný ako rozvinutý, relatívne stabilný sklon jednotlivca zapojiť sa do kolektívneho, spoločensko-politického správania (Corning & Myers, 2002). Radikalizmus vyjadruje aktivity, ktoré sú za hranicou legálnosti a pre dosiahnutie cieľov využívajú násilie. Medzi radikálne aktivity sa zaraďuje aj podporovanie a sympatizovanie so skupinami, ktoré pre dosiahnutie svojich cieľov využívajú násilné prostriedky.

Cieľom štúdie preto bolo preskúmať vzájomné vzťahy medzi skúsenosťami s nenávisťou online, agresivitou jednotlivca a zámerom k aktivistickému a radikálnemu správaniu v offline svete. Respondentmi/kami (N = 946) boli študenti/ky na Slovensku vo veku od 14 do 21 rokov (M = 16,85, SD = 2,313), z čoho bolo 25,37% mužov (n = 240), 72,09% (n = 682) žien a 2,54% respondentov označilo možnosť „Iné“ pri položke rod. 49,26% respondentov/iek bolo zo stredných odborných škôl, 43,65% z gymnázií (vrátane osemročných gymnázií) a zvyšných 7,09% respondentov/iek aktuálne študovalo na odborných učilištiach alebo v základných školách. Skúsenosti respondentov/iek s nenávistným obsahom a komunikáciou na internete boli zisťované autorským dotazníkom NOKI – Nenávistný obsah a komunikácia na internete (Zsírosová, 2022), ktorý pozostáva z dvoch

subškál: P-NOKI - Pasívna skúsenosť s NOKI (Stretli sa s NOKI, boli obeťou NOKI); A-NOKI - Aktívna skúsenosť s NOKI (vytvorili NOKI). Za účelom zisťovania miery agresivity bol použitý BPAQ - Dotazník agresivity (Buss & Perry, 1992), ktorý sýtia štyri subškály: Fyzická agresivita, Verbálna agresivita, Hnev a Hostilita. Politická mobilizácia bola meraná dotazníkom ARIS – Škály zámeru k aktivizmu a radikalizmu (Moskalenko & McCauley, 2009). Prvá škála zámeru k aktivizmu AIS popisuje legálne, nenásilné aktivity a druhá škála zámeru k radikalizmu RIS predstavuje činnosti, ktoré sú za hranicou legálnosti, kde je prítomný zámer a ochota použiť násilie pre pod-

vov, ktoré sú charakterizované ako násilné, agresívne a urážlivé prejavy (Castaño-Pulgarín et. al., 2021), je zrejme, že ide o ďalšiu formu agresívneho správania. Vytváranie nenávisných materiálov za účelom znevažovania druhých, môže byť len ďalšou formou manifestácie agresivity respondentov/iek. Silný korelačný vzťah medzi pasívnou a aktívnou skúsenosťou s NOKI poukazuje na už vyššie zmienenú skutočnosť, že opakované vystavovanie sa nenávisnému obsahu môže viesť k utvrdzovaniu nenávisných postojov, k ich normalizácii (Costello et. al., 2018; Machackova et al., 2020), či vyššej akceptácii nenávisti a násilia ako legitímnej stratégie pri riešení

Tab. 1: Korelačná matica medzi výskumnými premennými

Premenné	1	2	3	4	5	6	7
1. Pasívna skúsenosť s NOKI	1						
2. Aktívna skúsenosť s NOKI	0,220**	1					
3. Fyzická agresivita	0,102**	0,280**	1				
4. Verbálna agresivita	0,183**	0,210**	0,439**	1			
5. Hnev	0,189**	0,080*	0,371**	0,511**	1		
6. Hostilita	0,291**	0,102**	0,330**	0,408**	0,612**	1	
7. Stupnica zámeru k aktivizmu	0,189**	-0,066*	-0,032	0,032	0,103**	0,086**	1
8. Stupnica zámeru k radikalizmu	0,059	0,150**	0,361**	0,163**	0,172**	0,121**	0,334**

*– korelácia je signifikantná na hladine 0,05; **– korelácia je signifikantná na hladine 0,01.

porenie cieľov politickej alebo inej skupiny. Na základe korelačného koeficientu bolo zistené, že Pasívna skúsenosť s NOKI koreluje so všetkými skúmanými premennými, okrem Škály zámeru k radikalizmu. Najsilnejší korelačný vzťah bol so škálou Hostilita ($r = 0,291$). Aktívna skúsenosť s NOKI korelovala štatisticky významne so všetkými skúmanými premennými, kde korelácia so Škálou zámeru k aktivizmu bola záporná ($r = -0,066$). Najsilnejší korelačný vzťah bol so škálou Fyzická agresivita ($r = 0,280$) a Verbálna agresivita ($r = 0,210$). Korelačná matica je uvedená v **tabuľke 1**.

Pasívna skúsenosť s NOKI (stretli sa s NOKI, boli obeťou NOKI) korelovala so všetkými subškálami Dotazníka agresivity BPAQ, pričom najtesnejší vzťah bol s kognitívnou zložkou agresivity – hostilitou, ktorá predstavuje pocity nespravodlivosti a nepriateľstva (Buss & Perry, 1992). Práve pocity sociálnej nedôvery a hnev bývajú vo vzťahu s vystavením sa nenávisným prejavom (Hawdon, Oksanen & Räsänen, 2015). Aktívna skúsenosť s NOKI (vytvorili NOKI) taktiež kladne korelovala so všetkými subškálami BPAQ, kde najsilnejší vzťah bol s fyzickou a verbálnou agresivitou, teda inštrumentálnymi komponentmi agresivity. Z definície online nenávisných preja-

každodenných sociálnych problémov (Pakaslahti, 2000). Pasívna skúsenosť s NOKI kladne korelovala so škálou zámeru k aktivizmu AIS, avšak absentoval štatisticky významný vzťah so škálou zámeru k radikalizmu RIS. Respondenti/ky, ktorí/é sa stretávali s nenávisnými prejavmi, alebo boli voči nim priamo namierené, mali tendenciu sa zapojiť skôr do legálnych nenásilných politických aktivít. Nenávisné prejavy bývajú často namierené voči marginalizovaným skupinám, čo môže jednotlivcov motivovať zapojiť sa do aktivít, ktorých cieľom je riešiť problémy týchto skupín a navodiť zmenu. Aktívna skúsenosť s NOKI bola v zápornom korelačnom vzťahu s aktivizmom a v kladnom vzťahu s radikalizmom, čiže respondenti/ky tvoriaci/e nenávisné prejavy na internete, vykazovali nižší záujem o zapojenie sa do legálnych aktivít a skôr u nich prevažovala ochota zapojiť sa do násilných činov. Online platformy, ktoré umožňujú šírenie nenávisných prejavov, často slúžia radikálnym skupinám na nábor nových členov, či k povzbudzovaniu jednotlivcov k násilným aktom (Schernbeck & Scheuble, 2021). Je dôležité však poznamenať, že radikalizácia je dlhý individuálny proces, do ktorého vstupuje veľa premenných a konečné rozhodnutie spáchať násilný čin je

ovplyvnené mnohými ďalšími faktormi.

Literatúra

BUSHMAN, B. J. & ANDERSON, C. A. (2020). General Aggression Model. The International Encyclopedia of Media Psychology, 1-9. doi:10.1002/9781119011071.iemp0154.

BUSS, A. H. & PERRY, M. (1992). The Aggression Questionnaire. Journal of Personality and Social Psychology, 63(3), 452-459. doi:10.1037//0022-3514.63.3.452.

CASTAÑO-PULGARÍN, S. A. et. al. (2021). Internet, social media and online hate speech. Systematic review. Aggression and Violent Behavior, 58(Complete). doi: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2021.101608>.

CELUCH, M. et al. (2022). Factors Associated with Online Hate Acceptance: A Cross-National Six-Country Study among Young Adults. International Journal of Environmental Research and Public Health, 19(1): 534. doi:10.3390/ijerph19010534.

CORNING, A. F. & MYERS, D. J. (2002). Individual Orientation Toward Engagement in Social Action. Political Psychology, 23 (4), 703-729. doi:10.1111/0162-895X.00304.

COSTELLO, M. et. al. (2018). Predictors of Viewing Online Extremism Among America's Youth. Youth & Society, 55(5), 1-18. doi:10.1177/0044118X18768115.

COUTO, C. & MODESTO, J. G. (2020). The influence of Facebook on Political Activism and Radicalism. Psico-USF, 25(4), 637-644. doi: 10.1590/1413/82712020250404.

HAWDON, J., OKSANEN, A. & RÄSÄNEN, P. (2015). Online Extremism and Online Hate: Exposure among Adolescents and Young Adults in Four Nations. Nordicom – Information, 37(3-4), 29-37. ISBN 978-91-87957-19-2.

CHETTY, N. & ALATHU, S. (2018). Hate Speech Review in the

Context of Online Social Networks. Aggression and Violent Behavior, 40(Complete), 108-118. doi:10.1016/j.avb.2018.05.003.

MACHACKOVA, H. et. al (2020). Children's experiences with cyberhate. EU Kids Online. doi:<https://doi.org/10.21953/lse.zenkg9xw6pua>.

McCAULEY, C. & MOSKALENKO, S. (2008). Mechanisms of Political Radicalization: Pathways Toward Terrorism. Terrorism and Political Violence, 20, 415-433. doi:10.1080/09546550802073367.

MOSKALENKO, S. & McCAULEY, C. (2009). Measuring political mobilization: The distinction between activism and radicalism. Terrorism and Political Violence, 21, 239-260. doi:10.1080/09546550902765508.

PAKASLAHTI, L. (2000). Children's and adolescents' aggressive behavior in context: The development and application of aggressive problem-solving strategies. Aggression and Violent Behavior, 5 (5), 467-490. doi:10.1016/S1359-1789(98)00032-9.

SHORTLAND, N. et al. (2017). The Interaction of Extremist Propaganda and Anger as Predictors of Violent Responses. Journal of Interpersonal Violence, 36(3-4), 1-21. doi:10.1177/0886260517747599.

SCHERNBECK, N. & SCHEUBLE, S. (2021). Lone actors jointly taking stock of recent developments and combining knowledge. Conclusion paper RAN Cross-cutting thematic event, 21-22 April 2021, online. Radicalisation Awareness Network, 2021.

THORLEIFSSON, C. & DÜKER, J. (2021). Radicalisation Awareness Network: Lone Actors in Digital Environments. European Union, 2021. 24 p.

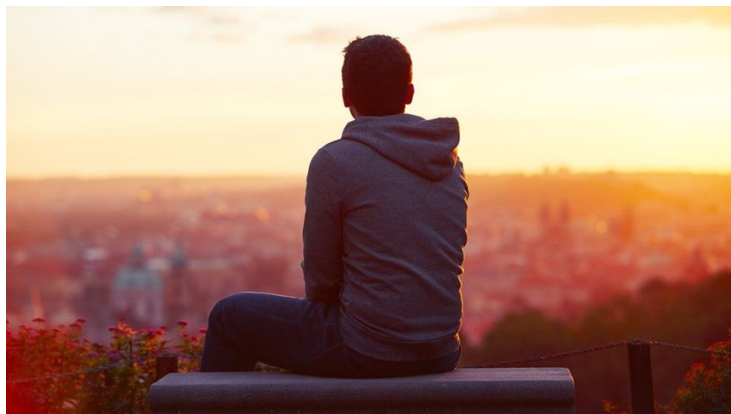
NAHLAS VYPOČUJTE SI PODCASTY O DEŤOCH

Dieťa s poruchou sluchu 2. časť

V podcaste sa venujeme deťom s poruchami sluchu a ich rodinám. Ako im pomáhajú psychológovia a ako môžeme pomôcť my všetci? „Určite nie je na mieste ľútosť. Je dôležité chovať sa prirodzene - netreba na dieťa s poruchou sluchu nahlas rozprávať, ani kričať. Stačí artikulovať výraznejšie a spýtať sa, ako môžeme byť nápomocní,“ hovorí psychologička Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie PhDr. Katarína Zborteková.

Osamelí aktéri v extrémizme

Nedávno uplynul už rok od útoku na Zámockej ulici, pri ktorom iba 19-ročný študent zastrelil v bare Tepláreň dvoch mužov - Matúša a Juraja. Zločin z nenávisťi voči LGBTI+ komunite napokon ukončil samovraždou. Jeho čin bol označený za teroristický útok a on za osamelého aktéra, ktorý konal z ideologických dôvodov. O tejto téme sa [v podcaste](#) rozprávame s našou kolegyňou Mgr. Jarmilou Zsírosovou.

Sebaobrana detí

Zvažujete pre svoje dieťa krúžok bojového umenia alebo kurz detskej sebaobrany? Čo prináša tento typ krúžkov a čo naň hovoria psychológovia? [Rozprávame sa](#) so psychologičkou Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie Mgr. Juditou Malík.

Halloween a sviatok všetkých svätých - ako to vysvetliť deťom?

Sme obklopení tekvicami, maskami, strašidelnou výzdobou, ktorej sa v týchto dňoch dožadujú dokonca samotné deti. Ako im vysvetliť Halloween, Pamiatku zosnulých a to, že zapalujeme sviečky na cintorínoch? [Rozprávame sa](#) so psychologičkou Mgr. Juditou Malík z Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie.

Zaujalo nás...

Problematika radikalizácie a extrémizmu najmä mladých ľudí je v našej spoločnosti stále viac prítomná, a preto sa upriamuje pozornosť na hľadanie efektívnych spôsobov, ako tomuto javu predchádzať. V snahe napomôcť aktérom na lokálnej úrovni vyrovnáť sa s čoraz väčším sociálnym napätím, **vytvorili expertky z Centra pre výskum etnicity a kultúry spolu s ďalšími odborníkmi a odborníčkami z rôznych inštitúcií, vrátane našich kolegov a kolegýň z VÚDPaP** mechanizmus prevencie radikalizácie mladých ľudí na lokálnej úrovni.

Tento dokument ponúka opatrenia, postupy a inšpirácie, čo všetko je možné v téme prevencie radikalizácie robiť a každá lokalita si z nich môže vybrať na základe svojich potrieb. Mechanizmus je určený pre samosprávy, školy, poradenské zariadenia, políciu, mimovládne organizácie a ďalších, ktorí vidia naliehavosť problému radikalizácie mladých ľudí. Ďalšie informácie a odkaz na stiahnutie dokumentu **nájdete TU**.

Mechanizmus prevencie radikalizácie mladých ľudí na lokálnej úrovni a Príručka (DE)radical

Ako s témou radikalizácie a extrémizmu pracovať v praxi, popisuje príručka (DE)radical, ktorú vytvorili odborníčky z organizácie Mládež ulice v spolupráci s partnermi z Portugalska, Talianska a Slovinska. Ide o vzdelávací nástroj v téme prevencie násilnej radikalizácie a extrémizmu pre pracovníkov a pracovníčky s mládežou, odborných pracovníkov a pracovníčky v školách i v poradniach, učiteľov a učiteľky. Publikácia obsahuje osvedčené postupy z každej zo zúčastnených krajín, príklady dobrých praxí a tiež inšpirácie na aktivity s mladými. Viac informácií a priamy odkaz na príručku **nájdete TU**.

Prevencia proti dezinformáciám o zdraví, v podobe vzdelávacej hry Bunky v akcii

„Posledné roky sa na nás chrlili nové a nové fakty a dezinformácie z prostredia zdravia a imunity. No pamätáte si ich aj po tom, čo z lekárni zmizli posledné zásoby respirátorov?“, pýtajú sa tvorcovia novej vzdelávacej hry, ktorú vytvorilo štúdio Impact Games s finančnou podporou Fondu na podporu umenia, Ministerstva školstva, vedy výskumu a športu SR a programu Erasmus+ v rámci projektu sChOOL Games. Hráči zábavnej hry Bunky v akcii v desiatich leveloch spoznajú hrdinov v podobe imunitných buniek, spolu s ktorými budú čeliť nebezpečným baktériám a vírusom. Hra pokrýva učivo najmä z predmetu biológia základných a stredných škôl. Pre učiteľov sú k dispozícii aj metodické materiály.

Viac informácií **nájdete TU**.

02 4342 0973

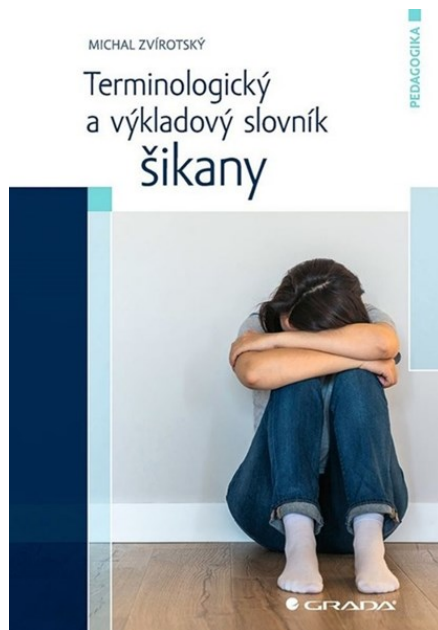

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Knižné novinky

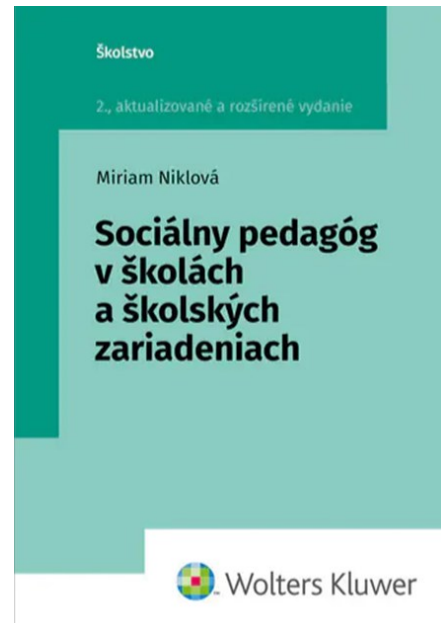

Terminologický a výkladový slovník šikany

Autor: Michal Zvírotsky
Grada, 2023

Porozumieť svetu školskej šikany a kyberšikany predpokladá dobrú orientáciu v stále bohatšej odbornej terminológii, ktorá zasahuje do mnohých odborov - psychológie, pedagogiky, sociológie, kriminológie, právnej vedy, sociálnej práce a ďalších. Táto publikácia obsahuje viac ako štyri stovky hesiel, vrátane ich anglických ekvivalentov a je vôbec prvým špecializovaným šikanologickým slovníkom tohto druhu. Kniha je určená predovšetkým odborníkom, ktorí sa v školách a školských zariadeniach podieľajú na prevencii a riešení šikanovania - triednym učiteľom, výchovným poradcom, metodikom prevencie, školským psychológom a špeciálnym pedagógom. Ako prehľadný zdroj základných informácií o šikanovaní však poslúži aj širšej verejnosti.

Sledujte nás.

Sociálny pedagóg v školách a školských zariadeniach, 2. vydanie

Autorka: Miriam Niklová
Wolters Kluwer, 2023

Druhé, aktualizované a rozšírené vydanie monografie Sociálny pedagóg v školách a školských zariadeniach približuje profesiu sociálneho pedagóga v kontexte vývoja sociálnej pedagogiky na Slovensku aj v zahraničí. Autorka analyzuje osobnostné charakteristiky sociálneho pedagóga, jeho úlohy a funkcie a predstavuje inovovaný profesijný štandard sociálneho pedagóga. Zameriava sa na špecifiká pôsobenia sociálneho pedagóga v školách, ako aj v systéme poradenstva a prevencie. V závere monografie autorka prezentuje aktuálne výskumné zistenia s kvalitatívnym charakterom, ktoré zohľadňujú potreby a problémy sociálnych pedagógov v praxi. Zdôrazňuje dôležitosť sociálneho pedagóga ako erudovaného odborníka so širokým rozhľadom a jeho opodstatnenosť v rámci fungovania školského podporného tímu. Monografia je určená pedagogickým zamestnancom škôl a školských zariadení, odborným zamestnancom a ďalším záujemcom, ktorí sa chcú podrobnejšie oboznámiť s činnosťou sociálneho pedagóga.

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava